

Una *Asperula* i una *Avena* noves de les illes Pitiuses

p e l

DR. FONT QUER

Els autors que han escrit de la flora de les Pitiuses, han omès un seguit d'espècies de gran importància per al coneixement de les relacions florístiques d'aquelles illes amb les terres veïnes seves. Llevat d'unes poques de veritable interès fitogeogràfic, la gran majoria de les plantes enumerades com a pròpies d'Eivissa i Formentera, són espècies comuns en el Mediterrà occidental. Cert és, que la pobresa de la flora eivissenca en representants característics del districte balear, o sud-ibèric, o en elements endèmics, es fa palesa així que hom comença d'herboritzar per les planes de vora vila, a Eivissa, o cap a St. Antoni, Sta. Eulària, etc., o adhuc a Formentera, pels voltants de S. Francesc, etc... Les exploracions que'l recol·lector del Museu, En Enric Gros, i nosaltres hem dut a terme a les Pitiuses, ens han mostrat, però, una riquesa insospitada d'elements florístics de la major importància, en tota la zona nord d'Eivissa, en els cingles calcaris dels illots de l'Espartar, Vedrà i Vedranell, i en els de la Mola de Formentera. Aquells penyals tallats a pic, cara al nord, són com veritables refugis, a les Pitiuses, d'un conjunt d'espècies que hom no troba fora d'allí, i que representen la zona que, referint-se a Mallorca, anomenà MARÉS, *baleàrica*. En un treball nostre sobre les Compostes de les Pitiuses, (1) ja donàrem compte de la troballa de l'*Helichrysum Fontanesii* Camb. i del *Carthamus dianius* Coincy, a les quals hem d'afegir *Scabiosa cretica* L., *Thymus Richardii* Pers., *Bupleurum Barceloi* Coss., *Genista doryeniifolia* Font Quer var *Grossii* F. Q., etc., i les dues següents, que proposem com espècies noves:

***Asperula Paui*, sp. nov.**

(Sectio *Cynanchicae* D C.)

Caulis 20-40 cent., intricato-ramosissimus; folia inferiora obovata, minuta, caetera late linearia, carnosula, obtusa, mucronata, margini-

(1) FONT QUER, *Compuestas de las Pitiusas*, Boletín de la Real Soc. Esp. de Hist. Nat., 1920, pp. 141 i següents.

bus revolūtis, media 2-4 cent. longa, superiora breviora, floralia bracteiformia, minuta, ovato-mucronata, omnia opposita; corolla alba, tubo purpureo lobis appendiculatis subduplo longiore; fructus granulatus. Planta tota glauca, glaberrima, Asperula deficiente Viv. affinis. Hab. in rupestribus calcareis insulae Ebusae, l. d. Cala de Lladalt, Cala de les Torretes, Cala de les Balandres, Puig Nonó, etc., in parva insula Vedrà dicta, etiam in Frumentaria insula, l. d. la Mola.

Planta glabèrrima, glauca, molt ramificada, de 20-40 cent.; fulles inferiors obovades i menudes, les altres amplament linears, obtuses i mugronades, una mica carnoses, amb els marges revolts, les mitjanes de 2-4 cent. de llarg, les superiors més curtes, les florals bracteiformes, menudes, aovades-mugronades, totes simplement oposades; corolla blanca, amb el tub porpra, doble llarc que'ls lòbuls que són apendiculats a l'àpex; fruit cobert de fines granulacions. Viu en els penyals calcaris pròxims al mar, en tota la costa nord d'Eivisa, a Formentera a La Mola, i a l'illot del Vedrà.

Nosaltres havíem cregut que aquesta espècie podia ésser inclosa en el grup de la *A. tomentosa* Ten., endèmica de la petita illa de Capri en el golf de Nàpols, a la qual subordinen els autors italians (MORIS, TANFANI, BÉGUINOT), la *A. deficiens* Viv., sumament a fi de la nostra, que viu, com l'altra susdita, en una illeta de les mars d'Itàlia, a Tavolara, prop de la costa N. E. de Sardenya, en els esqueis de les roques calcàries, talment com la *A. Paui* creix a les costes septentrionals d'Eivissa. Mes, com sigui que PAU, a qui consultàrem la planta, no creu en la possible reunió de l'*Asperula* eivissenca a la *A. tomentosa*, a reserva d'aclaracions ulteriors que farem si és que podem obtenir l'espècie de Tavolara i la *A. tomentosa* de TENORE, la proposem avui com a nova, interinament, dedicant-la de bon grat a l'amic PAU, que seva serà, en tot cas, la gloria, si aquesta espècie resisteix, més endavant, la crítica dels sistemàtics.

Avena crassifolia, sp. nov.

Caespitosa, culmo 40-70 cent., foliis inferioribus parum canaliculatis, superioribus planis, obtusis vel subobtusis, omnibus carnosulis, glaucis, 4 mm. latis, laevibus, glabrisque, margine parum incrassato, vaginis foliorum inferiorum ad basim sericeis, ligulis e pilis brevibus, densisque, formatis; ligula foliorum superiorum membranacea, plus minusve villosa, ovato-triangularis glabraque in folia suprema. Panicula spiciformis, angusta, spiculis 4-6 floris, 25 mm. longis (aristae exceptae), solitariis vel inferioribus geminatis, pedicellis apice incrassatis, laevibus; glumae floribus breviores, superior inferiore 1/4 vel 1/3 longior, ambae trinerviae; palea inferior glabra, punctuato-scabrida, apice erosula vel denticulato-bisetosa, 7 nervia, ad medium aristata, superiore 1/4 vel 1/5

longior; aïxis spiculæ glaber, pilorum fasciculo basis floris 1/5 vel 1/6 paleae inferioris attingente. Hab. in rupestribus maritimis insulae Ebusae, l. d. Cala d'Aubarca, Cala de Lladalt, Cala de les Torretes.

De 40 a 70 cent., amb les fulles inferiors més o menys canaliculades, les altres planes, obtuses o subobtuses, totes carnosetes i glauques, de 4 mm. d'ample, llises i glabres, amb estries i nervis marginals poc acusats; fulles inferiors amb les beïnes pubescentes-sedoses a la base, amb les lígules formades de pèls molt curts i densos, les de les fulles superiors membranoses, la de la més alta aovada-triangular, poc més llarga que ampla, sense pèls. Espiguetes de 4-6 flors, de 25 mm. (sense les arestes), una o dues en cada ramell, acostades a l'eix de la inflorescència, formant una panotxa espiciforme; ramellets llisos, engruixits a l'apex; glumes més curtes que les flors, la superior 1/4 o 1/3 més llarga que l'inferior, ambdues trinerviades; glumeta inferior glabra, molt puntejada-escabrosa en el dors i costats, denticulada-rosegada a l'apex, amb 7 nervis, i en el mig l'aresta, que és de longitud variable, fins a doble llarga que la glumeta; glumeta superior 1/5 o 1/6 més curta que l'inferior; flors articulades, que cauen amb extraordinària facilitat, i porten al peu un feixet de pèls que atanyen 1/5 o 1/6 de la glumeta inferior.

Viu aquesta *Avena* en els esqueis dels penyals calcaris de la costa nord d'Eivissa, a les Cales d'Aubarca, Lladalt, de les Torretes, etc. Ens sembla molt bona espècie, sense tipus gaire afins. Certes formes de la *Avena bromoides* Gouan, com la nostra raça *tarraconensis*, (1) tenen també com la que acabem de descriure aquest dimorfisme ligular, però, del tipus i de la raça, la *A. crassifolia* és ben distinta.

---

(1) Vegeu, FONT QUER, *Contribució al coneixement de la flora catalana occidental, Treballs del Museu de Ciències Naturals de Barcelona*, 1920, p. 232.